

A Gondy–Egey-fotógyűjtemény a debreceni Déri Múzeum honlapján

FARKAS ZSUZSA

A debreceni Déri Múzeum fotótárának őre, Szabó Anna Viola egyszer már nekilendült, hogy feldolgozza a jeles fényképész mesterek, Gondy Károly (1830–1912), Egey István (1828–1895) és Egey Imre (1843–1911) 1864-től negyven éven át működő fényképezőműtermében megmaradt utánrendelő könyveket, melyek 32 227 portrét tartalmaznak. A szerző első nekifutásra a fényképész helye a város társadalmában hangsúlyával Gondy élettörténetét és kapcsolati hálóját dolgozta fel. (A kötet kiadója a Magyar Fotográfiai Múzeum és a Déri Múzeum volt 2008-ban.) Másodjára 1873-ig dolgozták fel a hagyatékot, 10 863 képet digitalizáltak, amelyeket nyilvánossá tettek a weblapukon. A hagyaték „kereshetővé vált.”

A Déri Múzeum weblapján a szakmai információk között találjuk a Gondy–Egey címszót, amely tartalmazza Szabó Anna Viola átdolgozott és javított kiadású könyvét, a verzókatalógust és magát az archívumot is. Az új kötetben a szerző a személyes élettörténet, a mesterség, a társadalom és a város történetnek együttes vizsgálatára vállalkozik. Új aspektusként értékelhető, hogy egy fényképezőmester életén és személyiségén átszűrve egy város társadalmát rajzolódik ki. Bemutatja például a közönség összetételét úgy, ahogy 1865-ben egymás után érkeztek a műterembe: katonatiszt, civis polgár, zsidó újpolgár, parasztság, kismemes.

Az archívum keresőrendszere egy idővonallal kezdődik, mely az 1856–1873 közötti sávban beállítható. Ezen kívül nyolc fix mezőt tartalmaz, amelynek belső részei segítik a keresést. Az első a nem és az életkor szerinti besorolást könnyíti meg. A beállítás a portrék típusait különíti el, a csoportkép és a jelenet műfajukat is megkülönböztetve. Az utóbbiakhoz sorolták a teázást, a borozást, a fésülködést, a tornagyakorlatot, az olvasást, a cimbalompengetést, a gobelinkészítést, a sakkozást, a szivarozást is. Hatalmas munkával minden portré teljes viseletét is megnevezték mint választható mezőt az attilától a pástorkalapig, 82 tételben. A nemzeti színű nyakkendőre való keresésnél egy pamlogon fekvő, csinos, fiatal férfit találunk: magát Gondy Károlyt 1865-ből, mindössze 35 évesen. A hajviselet rész a női frizurát hét csoportra osztja, míg a szőrzet rész a férfi

szakállviseletének hét fajtáját kínálja fel. A díszletkereső modul a műteremben előforduló berendezési tárgyakat veszi sorra, 26 különféle tárgyat különít el, köztük a tükröt is.

A személyeknél a csecsemő, a testvér, a barát, a katona, a család, az anya, a gyerek szavakra lehet keresni. Az „anya gyermekével” portrék között találjuk a bensőségesen kedves, érzelmeket is kifejező Fuchs Alajosné alakját két gyermekével 1871-ből. Ha ráklikkelünk a képre, megjelenik a fénykép nyolc fő adata, amely konkrétan meghatározza a tárgyat. Alatta pedig azokat a kulcsszavakat olvashatjuk, amelyek alapján ez a kép kereshető. Az utolsó mező a kellékeké, amely ezt a zárt, műtermi fényképezéstet érdekesítővé varázsolja. A kardtól a játék babáig terjed a 35 lehetőség, ezek között találjuk a fényképalbumot is. Az ismert debreceni ábrázolásoknál a modellek becsukott állapotban tartják a kezükben az albumot, sőt az egyik férfi rá is könyököl.

GONDY KÁROLY

4691 férfi és 4447 nő arcképe jelenik meg előttünk, 505 kisfiú és 570 kislány néz ránk, hol szülei, hol nélkülük. Zavarba ejtő a több mint tízezer debreceni polgárt megismerni, némelyik kép egész sort kérdést indukál bennünk. Ki volt, hogyan élt, a negyven év alatt miért és a hányszor ment el a fényképezőmesterhez? A legfontosabb az, hogy mivel ismerjük a modellek nevét, lehetséges-e kinyomozni, vannak-e ma élő leszármazottak? Ha találunk ilyet, akkor az már hét generációnyi távolságra lehet egymástól. Másfajta kérdések a képi konvenciók változására irányulhatnak, például megérinthették-e egymást az emberek, átkarolhatták-e egymást a férfiak a fényképezés során?

A megjelent képek az egész hagyaték harmadát teszik ki. Szabó Viola Anna most szusszan egy kicsit, majd folytatja a feldolgozást, és folyamatosan javítja a felmerülő hibákat. A pamlogon mosolygó fiatalember életműve életre szóló feladatot hagyományozott őrzőjére és a városra is. A helyiek hathatós támogatása szükséges ahhoz, hogy a múzeum minél nagyobb nyilvánosság elé tárhassa a 150 éve élt emberek fennmaradt arcképeit. Hiszen hasonló képegyüttes nincs Magyarországon.